Bakırköy Kadın Cezaevinde Bulunan Anne Mahpusların Çocuklarıyla İlişkileri

The Relations of Incarcerated Mothers with Their Children in the Bakırköy Women's Prison

İpek Merçil*

Abstract: This article analyzed the findings of the chapter included in the research “Being a Woman in Prison” about the relationships of incarcerated mothers with their children. The research was conducted between April 2011 and May 2012 with different sociological research techniques such as face-to-face interviews, surveys, and observations. In general, if a female inmate has a baby or a toddler, she takes her children with her. Kids who are older than six years of age usually stay with their fathers or other close relatives. Also, these children are commonly admitted to government agencies (such as the Society for the Protection of Children). Whether or not they have their children with them in prison, incarcerated mothers try to perform their motherhood responsibilities despite the challenges caused by the circumstances of the prison. Even though they cannot fulfill most of their motherhood duties, mothers in prison regard themselves as good parents. They try to alleviate the stigmatization of being an inmate by showing how good and competent mothers they are despite the circumstances that have caused their incarceration. Inmates who have their children with them in prison feel heartbroken and sorry since they are obliging their kids to have the experience of incarceration. Women who have left their kids outside of the prison walls also feel guilty since their incarceration causes stigmatization in the lives of their kids. Besides, these mothers cannot be with their children when their children need them. It is truly important for imprisoned mothers to maintain good relationships with their children during their sentences. Maintaining these relationships and being respected as a mother play quite an important role in their self-reflections/ideas of themselves. Being a mother provides enormous strength to tolerate the conditions of the prison. Additionally, motherhood is one of the most important mechanisms of reintegration and participation in society after their sentences are over.

Structured abstract: Women's prisons are usually brought to the agenda with the news of children who stay in prison with their incarcerated mothers. The movie *Don't Let Them Shoot the Kite* (Turkish: *Uçurtmayı Vurmasınlar*) and the amnesty law on December 22, 2000 called Rahşan Amnesty may be considered among the most remarkable examples of children who are in prison with their mothers being depicted in the media. Today, these children whose numbers are approaching 760 have attracted the attention of the public, and public pressure for making the necessary arrangements for these children and their mothers is increasing.

The research “Being a Woman in Prison”, a part of whose findings on prisons and maternity you will read below, was carried out between April 2011 and May 2012 in Bakırköy Women's Closed Department of Corrections using different sociological research techniques such as in-depth interviews, surveys, and

* Doç. Dr. Galatasaray Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
Assoc. Prof. Dr. Galatasaray University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology
ORCID 0000-0002-4303-621X
imercil@gsu.edu.tr

observation. As part of the study, surveys were conducted with 120 inmates (convicted or long-term detained Turkish citizens) and face to face interviews were held with 40 convicts (foreign nationals and Turkish citizens). At the time of the research, one warden and four correctional deputy wardens were employed in Bakırköy Women's Closed Department of Corrections along with 134 enforcement officers and the number of female inmates at the time was between 950-1,100 (1,016 on April 2, 2012). This number roughly corresponded to 25% of female inmates in Turkey.

The most important difference between women's and men's prisons is the presence of children staying with their mothers in women's prisons. An incarcerated woman often brings her child to prison if she is the mother of a young child. Children of female inmates over the age of six are usually entrusted to the care of their fathers or relatives. Entrusting these children to the care of state institutions is also a very common practice.

71.3% of the female inmates who participated in the survey conducted in Bakırköy Women's Closed Department of Corrections had children. When the research commenced, there were 50 children between the ages of 0-6 staying with their mothers in prison. Although it is the largest women's prison in Turkey, the prison was not built to house women who stayed there with their children. It was not built in a gender or child friendly fashion.

The inmates with younger children were not able to participate in joint activities and trainings or work in prison because they had nowhere to leave their children. They needed the support of other inmates to go to court for their own cases or to go to the hospital. For security reasons, very few toys were allowed into the prison.

In addition to the challenging and severe conditions of the prison, children who are in prison with their mothers are deprived in many areas. These deprivations may slow their cognitive, psychosocial, and language development and cause them to fall behind their peers.

According to Boutron and Constant, the presence of children in prison is an enrichment for mothers as well as other inmates and the prison staff, and children soften the relationships between inmates and the staff (Boutron, Constant, 2014: 13). During our visits to the prison, we had the opportunity to observe the close relationship between the children of the inmates and the staff. The presence of children cut into the daily routine of the prison, changing the somber face of the institution.

Our interviewees tried to assume their maternal roles from prison through letters, phone calls, and visits, and they claimed that they could positively affect their children's lives. Although they could not perform the role of motherhood in a traditional, conventional way since they were physically separated from their children, they considered themselves an important part of their children's lives and educational processes. They wanted to keep their place in their children's lives. They shared the desire to demonstrate that they had not "neglected their children for a new crime related lifestyle (Shamai, Kochal, 2008)", contrary to common misconceptions about them.

51.4% of the interviewees reported that they maintained their relationship with their children after their imprisonment and that they saw them at least once a month during open visitation/contact visitation hours. "These visits are when relatives of inmates experience prison and undergo an emotionally heavy test" (Ricoardeau, 2012: 108). Inmates who do not want their children to experience this turmoil every week and cannot touch their children in non-contact visits prefer contact visitation to see their children.

If children are entrusted to the care of institutions affiliated with Social Services, it becomes more challenging to maintain relationships and see them on the visitation days. If imprisoned mothers are not incarcerated in the province where their children are staying with Social Services, they can only see them on longer holidays.

Current studies on women's imprisonment touch upon the point that that female inmates often refer to their motherhood in different contexts (Nuttbrock, Freudiger, 1991; Barnes, Stringer, 2012). Motherhood occupies a central place in the daily routine of the women's prison and even in the discourse of women who have not raised their children themselves or who did not have very strong ties with their children before incarceration. One of the reasons for this centrality stems from the fact that motherhood has a socially valued special status and shows women in a positive light even if they do not perform their function as mothers.

Although female inmates do not perform most of their duties as mothers, they express themselves as good mothers who can still function as mothers from the conditions of the prison.

It is important for an inmate who is a mother to be able to continue her relationship with her children from prison. Continuing these relationships, knowing that she is not forgotten as the mother of her children and knowing that she is still respected by her children has an important place in the self-created image of the inmate of herself. Being a mother empowers the female inmate to withstand prison conditions. In the totalitarian prison universe, where the individual loses all the meanings and reference points, children help the inmate to create sense, rebuild her identity, and recover herself (Frigon, 2001: 51). 91% of our interviewees who were mothers, stated that, despite everything, they maintained the bond of love with their children. 71% of our interviewees stated that they supported their children when they needed it despite the walls separating them from each other.

“Parenting from prison is a woman’s job” (de Cunha, Granja, 2014). Imprisoned mothers try to assume their maternal responsibilities at every opportunity despite the prison conditions that make it difficult to perform motherhood, whether or not their children are with them. However, they are alone in assuming this responsibility because there is no structure and regulation in Turkish prisons to support motherhood, which is one of the factors that will encourage and facilitate women's reintegration with society after their incarceration is over.

Keywords: Sociology, Prison, Incarcerated Mothers, Motherhood, Child.

Öz: Makale Nisan 2011-Mayıs 2012 tarihleri arasında Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda derinlemesine görüşme, anket ve gözlem gibi farklı sosyolojik araştırma teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen “Cezaevinde Kadın Olmak” Araştırmasının mahpus anneler ve çocukları arasındaki ilişkilere odaklanan bölümünün sonuçlarını incelemektedir. Küçük yaşta çocuğu olan anne mahpusların bazıları çocuklarını da beraberlerinde cezaevine getirmektedirler. Altı yaşından büyük çocukları olan anne mahpusların çocukları ise genellikle babalarına ya da yakınlarının bakımına emanet edilmektedirler. Bu çocukların devlet kurumlarına emanet edilmesi de oldukça sık rastlanan bir durumdur. Mahpus anneler çocukları yanlarında olsa da, olmasa da her fırsatta anneliğin icrasını zorlaştıran cezaevi koşullarına rağmen annelik sorumluluklarını üstlenmeye çalışmaktadırlar. Mahpuslar annelik görevlerinin çoğunu yerine getirmeseler de cezaevinden annelik yapabilen iyi anneler olarak kendilerini ifade etmektedirler. Onları cezaevine getiren koşullara rağmen iyi ve yetkin anneler olduklarını göstererek hapsedilmeden kaynaklanan damgalanmayı hafifletmeye çalışmaktadırlar. Çocuklarıyla birlikte cezaevinde bulunan anneler onlara kapatılmayı yaşattıkları için üzgündürler. Çocuklarını duvarların dışında bırakan anneler bir yandan onlara kendi mahpusluklarının sebep olduğu damgalanmayı yaşatmanın diğer yandan da ihtiyaçları olduğunda onların yanında olamamanın suçluluğunu yaşarlar. Mahpus bir anne için cezaevinde çocuklarıyla ilişkilerini sürdürebilmek önemlidir. Bu ilişkileri devam ettirmek, anne olarak unutulmadığını hala çocukları tarafından sayıldığını bilmek mahpusun kendisiyle ilgili, kendi yarattığı imgede önemli bir yer tutar. Anne olmak mahpuslara cezaevi koşullarına dayanmak için güç verir. Annelik ayrıca cezaevi sonrası topluma yeniden katılımı sağlayacak en önemli etmenlerden biridir.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Cezaevi, Hapsedilmiş Anneler, Annelik, Çocuk.

1.Giriş

Kadın cezaevleri medyada en çok cezaevinde anneleriyle birlikte kalan çocukların haberleri ile gündeme gelirler. 1989 yapımı “Uçurtmayı Vurmasınlar” filmi, 22 Aralık 2000’de Rahşan affi diye adlandırılan af yasası anneleriyle birlikte cezaevinde kalan çocukların medyada yer almasına yönelik dikkat çeken örnekler arasında sayılabilirler. Bugün de sayısı 780’e (Kızmaz, 2020) yaklaşan çocuklar kamuoyunun dikkatini çekmekte ve bu çocuklar ve anneleriyle ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması yönünde toplum baskısı artmaktadır. Cezaevinde anneleriyle birlikte kalan çocukların sayısı tam olarak bilinmemektedir. Bu konuda Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün resmi internet sitesinde bilgi bulunmamaktadır.

Türkiye’de kadınlara yönelik özel bir ceza infaz rejimi yoktur. Ancak 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun hamile kadınların cezalarının infazının ertelenmesini kabul eder. Hapis cezasının infazı, hamile olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur (5275 Sayılı İnfaz Kanunu m.16/4). Ancak adı geçen Kanun kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kalanlardan koşullu salıverilmelerine altı yıldan fazla süre kalanlar ile eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli sayılanlar hakkında dördüncü fıkra hükümlerinin uygulanmasına izin vermez. Söz konusu kişiler cezalarını ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde geçirirler.

Birleşmiş Milletler tarafından yayına hazırlanan “Cezaevi Müdürleri ve Politika Yapıcılar için Kadınlar ve Hapsedilme Üzerine El Kitabı’nda belirtildiği gibi hamile kadınlar cezaevlerinde nadir olarak ihtiyaçları olan doğum öncesi veya sonrası bakım olanaklarına sahip olabilirler (Cezaevi Müdürleri ve Politika Yapıcılar için Kadınlar ve Hapsedilme Üzerine El Kitabı, 2008: 19). Hamile kadınların sağlık, beslenme ve hijyen gereksinimleri büyük çoğunluğu erkek olan cezaevi yöneticileri tarafından düşünülmediği gibi bazen de ceza infaz kurumlarının sınırlı imkanları bu ihtiyaçları karşılamaya yetmez.

Aşağıda cezaevi ve annelik konusundaki bulgularının bir kısmını okuyacağınız “Cezaevinde Kadın Olmak” Araştırması²³ Nisan 2011-Mayıs 2012 tarihleri arasında Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda derinlemesine görüşme, anket ve gözlem gibi farklı sosyolojik araştırma teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 120 mahpus ile (Türk vatandaşı hükümlü veya uzun süreli tutuklu) anket 40 hükümlü (yabancı uyruklu ve Türk vatandaşı) derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırma kapsamında kadın mahpusları cezaevine taşıyan sebepler ile mahpusların cezaevi deneyimleri ve oluşturdıkları cezaevi kültürü toplumsal cinsiyet perspektifinden incelenmeye çalışılmıştır.

Türkiye’de cezaevlerinde araştırma yapmak oldukça zordur. Saha çalışması sırasında karşılaşılan en önemli sorunlarından bir tanesi araştırma öncesinde örneklem oluşturmak için gerekli bilgilere ulaşmanın güvenlik gerekçesiyle imkansız olmasıdır. Mahpusların bilgilerine ulaşamadığımız için biz de onlara birer mektup yollayarak kendimizi ve araştırmamızı tanıttık ve araştırmaya katılım konusundaki isteklerini sorduk. Mektubumuzu cevaplayarak araştırmaya katılım konusunda istek bildiren mahpuslarla anket çalışmamızı gerçekleştirdik. Derinlemesine mülakatlarda ise kartopu yöntemiyle görüşme yapacağımız mahpusları belirledik. Anket çalışmasından elde edilen verilerin analizi SPSS programını kullanarak yaptık. Derinlemesine görüşmeler için ise tematik bir incelemeyi tercih ettik.

Araştırmanın yapıldığı sırada Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda bir müdür ve dört ikinci müdür görev yapmaktaydı. Kurumda 134 infaz koruma memuru çalışmaktaydı ve 950 ila 1.100 (2 Nisan 2012’de 1.016 kişi) arasında kadın mahpus barınmaktaydı. Bu sayı Türkiye’deki kadın mahpusların yaklaşık %25’ine tekabül etmekteydi.

Bu makalede çocukları olan mahpuslar için anneliğin ne ifade ettiği, cezaevinde çocuklarıyla birlikte kalan annelerin cezaevinin son derece sınırlı şartlarında anneliklerini nasıl icra ettikleri, anne kimliğine verdikleri değer ve önem tartışılacaktır.

² Bu araştırma İpek Merçil, Eylem Aksoy Retornaz ve Seçil Doğuş tarafından tasarlanmış ve yapılmıştır.

³ Bu araştırma Galatasaray Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Fonu ve Koç Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezi tarafından fonlanmıştır.

2. Cezaevinde Çocuklarıyla Birlikte Kalan Anneler

Hapsedilme kadınların çoğu için alışılmadık bir deneyimdir (Cardi, 2007). Kadınların hapsedilmeleri üzerine çalışan pek çok araştırmacı mahpus kadınlar için en büyük zorluğun çocuklarından ayrılmak olduğu konusunda hem fikirdirler (Shamai, Kochal, 2008; Loper, 2006; Celinska, Siegel, 2010). Skyes' a göre cezaevinde olmak özgürlükten, mal ve hizmetlerden, özerklikten, güvenlikten ve karşı cinsle ilişkiden yoksunluk anlamına gelir (Skyes, 1958). İlkay Savcı kadın mahpusların bu yoksunluklara ek olarak cezaevinde çocuklarından da yoksun olduklarını belirtir (Savcı, 2004: 33). Çocuklar hapsedilme sırasında da kadınların hayatında merkezi bir öneme sahip olmaya devam ederler. Cezaevinin annelik sorumluluğunu üstlenmek ve tam zamanlı annelik yapmak için ideal bir yer olmamasına rağmen kadın mahpusların çoğu bu sorumluluğu cezaevinden de olsa üstlenmek isterler (Barnes, Stringer, 2014).

Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi'nde gerçekleştirdiğimiz anket çalışmasına katılan mahpusların %71,3'ünün çocukları vardı. Anne olan mahpusların %81,1'i cezaevine girmeden önce çocuklarıyla birlikte yaşadıklarını belirtmişlerdir (Merçil, Retornaz, Doğuç, 2016). Görüşme yaptığımız anne mahpuslar, anne olmanın hayatlarındaki önemine sıklıkla değinerek anneliğin anlatılamayacak kadar güzel bir duygu olduğunu ifade etmişlerdir:

Anne olmak çok güzel bir duygu. (Refika)

Anlatılmaz. Çok güzel. Girmeden önce de girdikten sonra da aynıyım. Çocuklarıma arkadaş gibiydim. (Ayça)

Sabırlı, anlayışlı bir anneyim. (Deniz)

Kadın ve erkek cezaevleri arasındaki en önemli farklılık kadın cezaevlerinde anneleriyle birlikte kalan çocukların varlığıdır. Yukarıda bahsi geçen 5275 Sayılı Kanun'a göre anaları hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, analarının yanında kalabilirler (5275 Sayılı İnfaz Kanunu m.65/1).

Sözü geçen Kanuna istinaden kadın mahpusların bazıları küçük yaşta çocuklarını beraberlerinde cezaevine getirmektedirler. Altı yaşından büyük çocukları olan anne mahpusların çocukları ise genellikle babalarına ya da yakınlarının bakımına emanet edilmektedirler. Görüşme yaptığımız, dışarıda çocuğu bulunan anne mahpusların çocuklarının %11,9 babalarına, %10,1'i anneannelerine ve %4,6'sı babaannelerine emanet edilmiştir. Mahpusların dışarıda bırakılan çocuklarının devlet kurumlarına emanet edilmesi de oldukça sık rastlanan bir durumdur.

Araştırmamıza başladığımız zaman cezaevinde anneleriyle birlikte kalan 0-6 yaş arasında 50 çocuk bulunuyordu. Türkiye'nin en büyük kadın cezaevi olmasına rağmen Bakırköy Kadın Cezaevi çocuklarıyla birlikte cezaevinde kalan kadınlara ev sahipliği yapmak üzere düzenlenmemiştir. Cezaevi toplumsal cinsiyet ve çocuk dostu olarak inşa edilmemiştir. Bakırköy Kadın Cezaevi'nde çocuklarıyla birlikte kalan kadınlar için Fransız veya Amerikan cezaevlerinde bulunan ve Rostaing, Cardi ve Elmelak'ın çalışmalarında inceledikleri türden çocuğun yüksek yararı gözetilerek düzenlenmiş ayrı anne-çocuk birimleri yoktu (Cardi, 2007; Rostaing 1997; Elmelak, 2015). Araştırmamız sırasında cezaevi bünyesinde üç yaş üstü çocukları kabul eden bir kreş bulunmaktaydı. Daha küçük çocukları yanında bulunan mahpuslar çocuklarını bırakacak bir yer olmadığı için cezaevi içindeki ortak faaliyetlere, eğitimlere katılamıyor veya çalışmıyorlardı. Mahkemeye kendi davalarına veya hastaneye gitmek için diğer mahpusların desteklerine ihtiyaçları vardı. Güvenlik sebebiyle cezaevi içerisine çok az oyuncağın girmesine izin veriliyordu. Mahpusların yaşadıkları birimler ise iki katlıydı ve çocukların barınmasına müsait olarak tasarlanmamıştı.

Cezaevinin koşullarının zorluğu ve ağırlığının yanı sıra annesiyle birlikte cezaevinde bulunan çocuklar pek çok alanda yoksunluk yaşarlar. Bu yoksunluklar onların bilişsel, psikososyal ve dil gelişimlerini yavaşlatabilir ve yaşitlarından geri kalmalarına neden olabilir. Ceza infaz

kurumlarında anneleriyle birlikte kalan çocukların gelişimleri üzerine çalışan araştırmacılar söz konusu kurumların çocuklarının gelişimleri için uygun bir ortam olmadıklarını ifade etmektedirler. «Özellikle 37-66 aylık çocukların gelişimsel olarak risk taşıdıklarının altını çizen araştırmacılar cezaevinde kalma süresi arttıkça gelişimsel risk oranlarının da arttığını belirtmektedirler (Bağ&Bıçakçı, 2016). Görüşmecilerimizin bazıları da cezaevinde bulunan çocukların gelişimleri konusundaki endişelerini ve kendi gözlemlerini aşağıdaki şekilde paylaşmışlardır:

İki tane çocuk var. Onlar burada doğup büyüdüler. Dışarı çıkınca her şeyden korkacaklar. Hayat hareketli, burası durağan. İpten oyuncaklar yapıyoruz onlara. Sönmüş balon bile ona büyük bir şeymiş gibi geliyor... (Fadik)

Çocuklara çok üzülüyorum. Burada olmalarını istemiyorum. İkizler vardı. Her şeye hasrettiler. Onlar burada doğdukları için şeker yemeyi bile bilmiyorlardı. Uçak geçince korkarlardı. (Serap)

İlköğretim çağındaki çocuklarla buradaki çocuklar arasında uçurum var. (Gökçe)

Boutron ve Constant'a göre cezaevinde çocukların bulunması anneleri için olduğu kadar diğer mahpuslar ve cezaevi görevlileri için de bir zenginliktir ve çocuklar, mahpuslar ve görevliler arasındaki ilişkileri yumuşatırlar (Boutron, Constant, 2014: 13). Cezaevine on bes ay boyunca her hafta pazartesi günleri gerçekleştirdiğimiz ziyaretler sırasında mahpus çocukları ile personel arasındaki yakın ilişkiyi gözlemleme fırsatımız oldu. Çocukların varlığı cezaevinin günlük alışkanlıklarını kesintiye uğrattırıyor kurumun karanlık yüzünü değiştiriyordu. Çocukların cezaevinin bahçesindeki kreşten koğuşlara döndükleri akşamüstü saatleri cezaevi duvarlarında yankılanan demir kapıların, kantin arabalarının ve bazı zamanlarda duyulan mahpus çığlıklarının yerini çocuk sesleri alıyordu. Cezaevi müdürü dahil görevliler, çocukları gördükleri zaman onlarla şakalaşıyorlar, onlara sevgi gösteriyorlardı. Koğuşa geri dönüş zamanlarında gözlemlediğimiz çocukların da görevlilere gösterdikleri yakınlık ve sevgi görevliler ve çocuklar arasındaki ilişkinin göstermelik bir ilişki olmadığını bize gösterdi. Görüşme yaptığımız mahpuslar cezaevi görevlilerinin mahpus çocuklarına çok iyi davrandıklarını ifade etmişlerdir:

İnfaz koruma memurları çocuklara iyi davranıyor, kantinden çocuklara bir şeyler alıyorlar acıyıp üzülüyorlar. (Nefaset)

İnfaz koruma iyi davranıyor çocuklara. Şeker veriyorlar. Ağlıyorlarsa neden ağlıyorsun diyorlar. Bundan önce Güngör Müdür varmış. Alıp çocukları parka götürüyormuş. Eğitim biriminden Haldun Bey'i çok seviyorlar. İyi davranıyorlar. (Deniz)

Türk toplumunda annelik toplumsal bir meseledir. Halk sınıflarda hamileliklerinin başından itibaren kadınlar annelerinin ve kadın aile büyüklerinin ve yakınların destek ve öğütlerine güvenirler. Genç kadınlara destek veren bu kişiler aynı zamanda onların anneliklerini de kontrol ederler. Türkiye'de yakınların ve konunun uzmanı kişilerin olmadığı cezaevlerinde bu destek ve kontrol infaz koruma memurlarından ve diğer mahpuslardan gelir (Merçil, 2017). Mahpusların bazıları çocuk bakımı konusundaki deneyim paylaşımını dile getirmişlerdir:

Tecrübelerimi paylaşmak isterim. Söylüyorum ama anlamıyor. Burada o türlü karşılanmıyor. Ters tepki verebilirler. Yardım isterlerse ediyorum. (Esra)

Çocukları yanlarında olsun olmasın mahpus kadınlar için anneliğin çoğunlukla bir sıkıntı kaynağı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Dodge ve Pogrebin'e göre anne olan kadınlar olmayanlara göre cezaevi şokunu daha sert bir şekilde yaşarlar. Adı geçen iki yazar Amerika'da gerçekleştirdikleri bir çalışmada anne olan ve olmayan kadınlarda cezaevi şokuna bağlı olarak gelişen sıkıntıyı (anxiété) ölçmeye çalışmışlardır ve anne olmayan kadınlarda cezaevi şokuna bağlı sıkıntının hapsedilmeyi izleyen altı haftada geçtiği oysaki anne olan kadınların aynı sıkıntıyı sürekli muhafaza ettikleri sonucuna varmışlardır (Dodge, Pogrebin, 2001).

3.Çocukları Cezaevi Dışında Büyüyen Anneler

Çocuklarını dışarıda bırakmış olan mahpuslar mektuplar, telefon görüşmeleri ve görüşler vasıtasıyla cezaevinden annelik rollerini üstlenmeye çalışıyor ve çocuklarının hayatlarını olumlu olarak etkileyebildiklerini ifade ediyorlardı. Fiziksel olarak çocuklarından ayrı olsalar da annelik rolünü geleneksel, alışlageldik şekilde icra edemeseler de kendilerini çocuklarının hayatlarının ve eğitim süreçlerinin önemli bir parçası addediyorlardı. Çocuklarının hayatlarındaki yerlerini muhafaza etmek istiyorlardı. Kendileri ile ilgili yaygın yanlış kanıların aksine «suçla ilişkili bir yaşam biçimi için çocuklarını ihmal etmiş» (Shamai, Kochal, 2008) olmadıklarını göstermek arzusunu paylaşıyorlardı.

Çocuklarımla ilişkilerim yakındır. Otoriter bir anneyim ben. Gözlerine bakmam yeterlidir. Benim küçük kızım ben cezaevine girdiğimde üç aylıktı. Burada arkadaşlar “sen burada bu çocuğu nasıl böyle yetiştirdin” diye şaşırırlar. Sorunlarını bana anlatırlar. Çatışma yaşamayız. (Esra)

Türkiye’de cezaevinde bulunan mahpuslar her ay üçü kapalı birisi açık dört görüş hakkına sahiptirler. Ayrıca bayram ve anneler günü gibi özel günlerde yine açık görüş yapılır. Ailelerinin yaşadığı şehirden farklı bir şehirde hapsedilmiş mahpusların dışarıda yakınlarına emanet edilmiş çocuklarıyla ilişkilerini sürdürmeleri oldukça zordur. Görüş günleri yaşı küçük çocukların uzun yolculuklara dayanmaları, okul çağındaki çocukların ise derslerini aksatmadan ziyarete gelmeleri her zaman mümkün olmadığından anne çocuk ilişkisi kesintiye uğrayabilmektedir. Kapalı görüşler arada camın bulunduğu küçük bir alanda telefonla yapılır. Açık görüşlerde ise mahpuslar aileleriyle görüş salonunda bir araya gelerek ziyaretçilerini toplu olarak kabul ederler. Büyük salonlarda diğer mahpuslar ve yakınların yanında gerçekleştirilen açık görüşlerde mahpuslar yakınları ile iletişim kurabilmek için yüksek sesle konuşmak veya bağırarak zorunda kalabilirler. Mahremiyet eksikliği ve gürültü yüzünden kaliteleri sınırlı olsa da açık görüşler mahpus annelerin çocuklarını görebilecekleri, onlara dokunabilecekleri ve onlarla biraz vakit geçirebilecekleri tek fırsattır. Görüş alanlarının çocukları ağırlamak üzere tasarlanmamış olmasına ve başkalarının varlığına rağmen açık görüşler mahpus annelerin çocuklarıyla fiziksel bir temas içinde olabilecekleri yegâne zamanlardır.

Üç çocuğum var. Parçamın biri dışarıda. Sadece açık görüşten açık görüşe görmek istiyorum. Camın ardında çok kötü. Neden dokunamadığını buradan olduğunu, anlatamıyorsun. En küçük 4 yaşında. (Deniz)

Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi’nde mahpus olan anneler çocuklarını genellikle açık görüşlerde görmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Görüşmecilerimizden % 51,4’ü mahpusluk sonrası çocukları ile ilişkilerini sürdürdüklerini ve onları en az ayda bir kez açık görüşte gördüklerini söylemişlerdir. «Görüşler mahpus yakınlarının cezaevini deneyimledikleri ve duygusal açıdan ağır bir sınav verdikleri zamanlardır» (Ricordeau, 2012: 108). Çocuklarının her hafta bu sınavı yaşamamasını istemeyen ve kapalı görüşlerde çocuklarına dokunamayan mahpuslar çocuklarını görmek için açık görüşleri tercih ederler. Bir çocuğa aramaları, uzun beklemeleri, diğerlerinin varlığını açıklamak oldukça zordur. Görüşler mahpus kadınlar için idare edilmesi zor sınavlardır zira görüş sırasında «cezaevinin ailelerinin ve çocuklarının hayatlarını derinden etkilediği gerçeği ile yüzleşirler»(Touraut, 2014). Görüşler sırasında mahpus olmayan çocukları da onları görmek için aynı sınavı ve güvenlik gerekçesiyle yapılan ve genellikle zorlayıcı olabilen uygulamaları – yolculuk, uzun beklemeler, aramalar ve gerekirse vücut aramaları - geçmek zorundadırlar. Mahpuslar görüşlerde çocuklarının ve yakınlarının yaşadıkları sıkıntıları aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

Benim durumum onları çok yıktı. Her geldiklerinde perişan oluyorlar. (Gonca)

Açık görüşte 40 dakika. Yetmiyor kucağıma alamıyoruz. Kalabalık. Çok erken. Açıkta görüşmek daha iyi. Ayda bir ama çok zor. (Deniz)

Ayrıca görüşler sırasında çocuklarından uzun zaman ayrı kalmış anneler kendi yokluklarında onların ne kadar büyüdüğü ve değiştikleri gerçeğiyle yüzleşirler (Aiello, 2011: 203). Onlardan uzakta kaybedilmiş zamanın ağırlığını hissederler.

Çocuklar Sosyal Hizmetlere ait kurumlarda bulunuyorlarsa onlarla ilişkileri sürdürmek ve görüş günlerinde onları görebilmek daha zorlaşmaktadır. Eğer mahpus anneler çocuklarının bulunduğu kurumun hizmet verdiği ilde hapsedilmemişlerse onları ancak büyük tatillerde görebilirler. Görüşme yaptığımız bir mahpusun belirttiği gibi:

Ailemle, çocuklarımla görüşemiyorum. Onlar Adıyaman Çocuk Esirgeme Kurumu'ndalar. (Fadik)

4. Anne Kimliğinin Mahpuslar İçin Önemi

Kadınların hapsedilmesi üzerine mevcut çalışmalar mahpus kadınların farklı bağlamlarda sıklıkla anneliklerine değindiklerinden bahseder. (Nuttbrock, Freudiger, 1991; Barnes, Stringer, 2012). Annelik cezaevinin günlük rutini içerisinde ve çocuklarını kendi büyütmemiş veya mahpusluk öncesi çocukları ile çok kuvvetli bağları olmayan kadınların söyleminde bile merkezi bir yer işgal etmektedir. Bu merkeziliğin sebeplerinden biri anneliğin toplumsal olarak değer verilen özel bir statü olmasından ve annelik işlevini göremeseler de kadınlara olumlu bir imge vermesinden kaynaklanıyor. Mahpus kadınlar annelik görevlerinin çoğunu yerine getirmeseler de cezaevinden annelik yapabilen iyi anneler olarak kendilerini ifade etmektedirler. Onları «cezaevine getiren koşullara rağmen iyi ve yetkin anneler (Celinska, Siegel, 2010)» olduklarını göstererek hapsedilmeden kaynaklanan damgalanmayı hafifletmeye çalışmaktadırlar.

Benim en büyük aşklarım. Onlar benim dünyam. (Cahide)

Bakırköy Kadın Cezaevi araştırmamız sırasında çocuklarının velayetini kaybeden veya onlarla hiçbir teması olmayanlar dâhil bütün mahpus annelerin hayatlarında anneliğin öneminin altını çizdiklerini tespit ettik. Bu bağlamda biz de zamana, mekâna, hayata, ölüme ve cezaevi duvarlarına direnen anneliğin mahpusların «sosyal olarak güçlenmelerine ve başarısızlık duygusunu aşmalarına yardımcı olduğunu» düşünüyoruz (Shamai, Kochal, 2008).

Kızım için her şeyden geçerim. Onsuz nefes alamıyorum. Onunla ancak yaşıyorum. Dünyanın merkezinde o var. Babanne ve dedeyle kalıyordu öncesinde de...Uzak tuttum hep. (Şeyda)

Benim çocuğum beni tanımıyor bile. Ben çok düşkündüm ona. O yüzden gözümü ayırmıyordum o uyurken. Bana çocuğumu göstermiyorlar. (Dicle)

Annelik her yerde ve her zaman belli bir toplumun tarihinin belli dönemlerindeki ihtiyaçlarına göre tanımlanmış ve kurallarla düzenlenmiş bir yapıdır (Knibiehler, 2001). Bu bağlamda ideal annelik bir toplumdan diğerine ve zaman içerisinde değişilebilir. Osmanlı toplumunda annelik bir kadın için hem meşru ve kutsanmış bir meşguliyet hem de dini kurallar ve örfi kanunlarla koruma altına alınmış bir sorumluluktur (Demirci Yılmaz, 2015: 68). Osmanlı İmparatorluğunda evli olmayan veya çocuksuz kadınlar Osmanlı toplumsal değerleri açısından toplumsal hiyerarşide en alt basamakta bulunur, kusurlu kadınlar sayılırlardı. Kadınlar ancak dünyaya çocuk getirdikten sonra bir kimlik edinirler ve toplumsal saygı görürlerdi (Demirci Yılmaz, 2015).

19. yüzyılın sonunda ülkenin modernleşme ve batılılaşma çabaları hızlandığında annelere yeni toplumun oluşumunda önemli bir rol ve sorumluluk verildi. Osmanlı ve Müslüman kimliklerine bağlı kalarak modern ve batılı değerleri içselleştirmiş çocuklar yetiştireceklerdi. Cumhuriyet Dönemi'nin başında bu sorumluluk vatanseverlikle güçlendirilecekti. Bu bağlamda annelere yeni ulusu oluşturmak üzere çocuklarının ilk öğretmenleri olarak, onlara Türk kültürünü ve değerlerini aşılama ve onları milli görev bilinciyle yetiştirme görevi verildi.

Türk kadınları her zaman milli ve ailevi görevlerini üstlenmek ve başkaları için yaşamak zorundaydılar. Kemalist reformlar kadınların kamusal alana çıkışlarını desteklese de aile namusu ve onuruyla ilişkili ahlaki kodlar onları denetlemeye devam etti (Merçil 2001: 22). Cumhuriyetin yeni kadını ailevi ve mesleki olarak ikili yük taşıyan bir kahramandı. Cinsiyetsiz, iffetli bir yol arkadaşı, çocuklarına bağlı, hassas ve mütevazı bir anne, sadık bir eşi. (Kadioğlu, 1998, 96). Atatürk söylevlerinde sürekli kadınların kutsal görevlerinin altını çiziyor, « Kadınlarımızın genel görev ve çalışmalarda paylarına düşen işlerden başka, en önemli, en hayırlı, en faziletli bir ödevleri de “iyi anne” olmalarıdır» (Atatürk, 1952) diyordu.

Son dönemde AKP hükümetleri 20.Yüzyılın ilk yarısındaki doğum politikalarını benimsemiş ve kadınları en az üç çocuk doğurarak İslami bir toplumun oluşturulmasında önemli bir rol almaları hususunda cesaretlendirmişlerdir. «Annelik en önemli kariyer ilan edilmiş ve kadınlara doğuracakları çocuk sayısına ilişkin devletin en tepesinden talimatlar verilmiştir» (Öztan, 2015: 91). İdeal annelik zamana göre değişse de muhafazakâr siyasi liderler sıklıkla annelerin siyasi, milli ve ailevi görevlerinin önemini altını çizmişlerdir. Bu görevlere layık olabilmek ve yeni toplumun – modern veya İslami- doğuşuna katkıda bulunabilmek için kadınlar toplumun ahlaki değerlerine sadık kalmak zorunda kalmışlardır. Sonuç olarak Türk toplumunda annelik bütün sosyal sınıflar tarafından paylaşılan bir değerdir ve «ataerkil bir kurum» (Rich, 1976) ve ahlak aracı olarak kadınlar hayatlarını denetlemeye devam etmektedir.

Bakırköy Kadın Cezaevi’nde mahpusların çoğu geleneksel aile modelinin hala mevcut olduğu halk sınıflarından gelmektedirler. Bu ailelerde kadının rolü ve statüsü halen annelik işlevine bağlıdır. Hayat veren, besleyen anne İslam kültürünün etkisiyle neredeyse kutsal kabul edilir ve bütün çocukların, bütün toplumun annesi olarak algılanır. İslami cemaatin anneleri olarak kabul edilen İslam peygamberinin kızı, eşleri gibi İslami kişilikler kadınlara rol model olarak tanıtılırlar, alçak gönüllülüklerinin, iffetlerinin ve bağlılıklarının kuvvetle altı çizilir. Bütün sosyal sınıflar tarafından dile getirilen ve «cennet anaların ayağı altındadır» diyen bir hadis Türk toplumunun annelik anlayışının üzerindeki İslam kültürünün etkisini gösterir. Kendisini evine ve çocuklarına adanmış zorunda olan anne, annelik görevlerini diğer bütün ihtiyaçlarını üzerinde tutmalı ve başkaları için yaşamalıdır. Suçu, suça eğilimli bir yaşam tarzını ve cezaevini bu anne figürü ile ilişkilendirmek mümkün değildir.

Bu bağlamda hapsedilmiş anneler, genellikle toplum tarafından çocuklarının ve ailelerinin çıkarlarını öncelemeyen ve hapsedilmeleri ve çocuklarından ayrılmaları sonucunu doğuran eylemleri nedeniyle çocuklarını ihmal eden, toplumda kutsallaştırılmış iyi anne rolünün kurallarını çiğneyen, yasa dışı eylemlere bulaşmış “kötü anne”ler olarak kabul edilirler ve bu da onların iki kez damgalanmalarına neden olur. Mevcut yasalarla ihtilaf halinde olan veya suçla ilişkili bir yaşam biçimine sürüklenmiş olan kadınlar ve özellikle de anneler toplum vicdanını aynı durumda olan bir erkeğe göre daha fazla yaralarlar. Suçla ilişkilenen kadınların “kötü anneler” olarak, kendilerini cezaevine götüren yasadışı eylemlere katılmayı seçmek suretiyle yasaların yanında çocuklarını da çiğnedikleri, yuvalarını gözden çıkarttıkları varsayılır. Görüşmecilerimizden biri bu konudaki endişelerini aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

Bir erkeğin cezaevine girmesi, mesela cinayetten girmesi başka bir şey. Ona külhanbeyli diyorlar; ama bayan olunca geçimsiz diyorlar, kavgacı diyorlar, kadın olsaydı da yuvasını korusaydı diyorlar. Ama adama daha çok tolerans tanıyorlar. Namusunu temizledi diyorlar. Erkek için sanki gurur kaynağı oluyor bu. Kadınlara karşı daha dışlayıcı oluyorlar. (Tansu)

Böylelikle «geleneksel olarak kadınlarla ilişkilendirilmiş olan değerler, hapsedilmiş kadınlar etrafında geliştirilen genel temsiller ile çatışır» (Boutron, Constant, 2014). Sonuç olarak, kadınlar, düşüncelerinde ve söylemlerinde annelik rollerine odaklanarak, anne kimliklerini yeniden oluşturarak olumlu bir kimlik edinmeye, bir anlam bulmaya ve «ıstırap veren ve kalıcı bir damga

olan “kötü anne” yaftasına» (Dodge, Pogrebin, 2001) karşı mücadele etmeğe çalışmaktadırlar. Böylece kendilerini mahpus imgesinden ayırıştırarak, anneliklerini gölgeleyen sapkınlık damgasına ve «suç geçmişlerine karşı annelik becerilerini» savunmakta, (Celinska, Siegel, 2010) «sapkın kimliğinden daha az yıkıcı bir kimlik oluşturmak» için çabalamaktadırlar (Rostaing, 1997: 289).

Mahpus bir anne için cezaevinde çocuklarıyla ilişkilerini sürdürebilmek önemlidir. Bu ilişkileri devam ettirmek, anne olarak unutulmadığını hala çocukları tarafından sayıldığını bilmek mahpusun kendisiyle ilgili, kendi yarattığı imgede önemli bir yer tutar. Anne olmak mahpuslara cezaevi koşullarına dayanmak için güç verir. Bireyin, bütün anlamlarını ve nirengi noktalarını kaybettiği totaliter cezaevi evreninde çocuklar mahpusun bir anlam üretmesine, kimliğini yeniden oluşturmaya ve kendisini toparlamaya yardımcı olurlar (Frigon, 2001: 51). Anne olan görüşmecilerimizin % 91’i her şeye rağmen çocuklarıyla sevgi bağlarını koruduklarını belirtmişlerdir. Görüşmecilerimizin % 71’i onları çocuklarından ayıran duvarlara rağmen ihtiyaçları olduğu zaman çocuklarına destek olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte mahpus anneler cezaevine girmelerinin çocuklarının hayatları üzerindeki olumsuz etkilerinin de farkındadırlar. Anne mahpusların %60’i cezaevine girmesinin çocuklarını çok etkilediğini, çok sarstığını ve çocukların annelerinin mahpusluğunu çok zor kabul ettiklerini belirtirken % 89,8’i cezaevinde olmasının çocuklarının hayatını çok olumsuz yönlerde etkilediğini söylemiştir (Merçil, Retornaz, Doğuç, 2016).

Annelik mahpus kadınları cezaevindeki diğer mahpuslardan ayırırken dışarıdaki annelere yaklaştırır. Çocuk cezaevine girdikten sonra bütün rolleriyle derin bir kopuş yaşayan «mahpuslara bir statü, toplumsal bir değer»(Rostaing, 1997: 277) verir. Anne rolü kadınların cezaevine girerken «geride bırakmak zorunda kaldıkları eski benlikleri» ile bağlantıyı sağlar (Goffman 1968).

Görüşmelerimiz sırasında Celinska, Siegel’inde kendi araştırmalarında tespit ettikleri gibi mahpus annelerin anneliklerini idealize ettiklerini, mahpuslukları sırasında oynadıkları annelik rolünü olduğundan daha önemli gösterdikleri hissine kapıldık (Celinska, Siegel, 2010). Annelerin böylelikle «annelik statülerini ellerinden alan mahpusluğa karşı direnmekte» (Cardi, Abdallah, 2014) olduklarını düşünüyoruz.

«Cezaevinin zor gündelik rutinine dayanmak anlam ve umut kaynakları gerektirir»(Shamai, Kochal, 2008). Cezaevi ortamında annelik bir umut ve motivasyon kaynağıdır. «Çocuk, mahpus kadınların nezdinde gelecek için bir şans ve desteği temsil eder»(Rostaing 1997: 278). Görüşmecilerimizin pek çoğu hapsedilmelerinden önce «sabit destekler olarak çocuklarının arkasında olduklarını» (Aiello, 2011: 212) ve cezaevinden çıktıktan sonra da onların anneleri olmaya devam etmek istediklerini belirtmişlerdir. Anne olmak kadınlara bu zorunlu misafirliğin sona ereceği günleri beklemek için sabır, gelecek planlar yapmak için güç verir. Mahpus anneler için özgürlüğe kavuştuktan sonra ailenin yeniden biraraya geleceği umudu bir güç ve enerji kaynağıdır.

Çıkınca kendimi çocuklarıma adayacağım. (Nedime)

Çocuğumu alacağım, eşimden ayrı. Ailemle... Çocuğumu okutacağım. Doktor olsun. Öğretmen, mühendis de olabilir (Ece).

«Pek çok anne çocuklarını cezaevi tünelinin sonundaki ışık» (Celinska, Siegel, 2010) «kendi değişimleri için yegane motivasyon kaynağı» (Clark, 1995) ve hayatlarındaki başlıca amaç olarak görmektedirler. Genellikle halk sınıflarından gelen mahpus kadınlar için annelik aynı zamanda bir gurur kaynağıdır. Yaşlılık günleri için umutlarını çocuklarına bağlayan anneler onların ellerinde bulunan tek zenginlikleri olduğunu ifade ederler. Annelik ayrıca cezaevi sonrası topluma yeniden katılımı sağlayacak en önemli etmenlerden biridir.

Mahpus anneler için genellikle cezaevinde bulunmalarının sebeplerini çocuklarına anlatmak oldukça zordur. Pek çoğu «çocuklarıyla kendilerinden, hayat hikâyelerinden, işledikleri suçlardan ve onları çevreleyen ve cezaevine getiren karmaşık koşullardan konuşmaya muktedir değillerdir»

(Clark, 1995: 318). Çocuklarını cezaevinin damgasından ve suçla ilişkili bir yaşam biçiminden korumak için sessizliği tercih ederler. Touraut'ya göre bu tutum «cezaevini kelimelere dökmenin veya işlenmiş fiilleri açıklamamanın zorluğundan» kaynaklanır (Touraut, 2014: 10). Bu bağlamda aşağıdaki örnekte görebileceğimiz gibi bazı mahpuslar ve aileleri çocuklardan annelerinin cezaevinde olduğunu saklama eğiliminde olmaktadır.

İlk iki ay sakladık. Yurt dışına makyaj eğitime gittim diye. Şimdi 8-9 yaşında. Öğretmenine "Babamdan nefret ediyorum annemi çıkartmıyor" demiş. (Gökçe)

Goffman'a göre «cezaevi mahpusların üzerine bir damganın işaretini bırakır» (Goffman, 1974). Cezaevi aynı zamanda mahpusların kişisel kimliklerini olduğu gibi sosyal ilişkilerini de itibarsızlaştırır»(Rostaing, 1997: 246). Mahpusların yakınları ve özellikle çocukları da aynı damgalanmadan mustariptirler. Mahpus anneler çocuklarına bu damgalanmayı yaşattıkları için pişmandırlar. Bir hırsız ya da katil çocuğu damgasının çocuklarının yakasını ömür boyu bırakmayacağını bilirler. Bir görüşmecimizin aşağıda belirttiği gibi:

Eşim ölürken bile beni katil, çocuklarımı da katil çocuğu yaptı (Tansu)

5.Sonuç

«Cezaevinden ebeveynlik yapmak bir kadın işidir» (de Cunha & Granja, 2014: 6). Mahpus anneler çocukları yanlarında olsa da, olmasa da her fırsatta anneliğin icrasını zorlaştıran cezaevi koşullarına rağmen annelik sorumluluklarını üstlenmeye çalışmaktadırlar. Kadın mahpuslar arasında annelik merkezi bir öneme sahiptir. Cezaevine girişleriyle birlikte anne, eş, kardeş, evlat gibi diğer kimliklerinin yerine mahpus kimliğini edinmek zorunda kalan kadınlar, anne kimliğine tutunarak mahpus olmadan önce de bir hayatları olduğunu en azından doğurdukları çocukların anneleri olduklarını göstermeğe çalışmaktadırlar. Çoğu halk sınıflarından gelen mahpusların tek varlıkları sahip oldukları çocuklardır. Mahpusluklarına rağmen onların hayatlarındaki yerlerini korumaya, cezaevinin kapsayıcılığına onlara tutunarak dayanmaya çalışmaktadırlar.

Mahpuslar annelik sorumluluğunu üstlenmeye çalışırken yalnızdırlar zira Türk cezaevlerinde kadınların cezaevi sonrası toplumla yeniden kaynaşmalarını teşvik edecek ve kolaylaştıracak faktörlerden biri de olan anneliği destekleyecek bir yapı ve düzenleme bulunmamaktadır. Cezaevinde anneliğin icrası yanlarında çocukları olan anneler için olduğu gibi çocuklarını dışarıda bırakan anneler için de yukarıda saydığımız etkenler nedeniyle oldukça zordur. Mahpus anneler genellikle sivil toplumun, üniversitelerin gündemine de girmezler. Cezaevinde anneliğin icrasında dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi dernekler, vakıflar veya anneler için oluşturulmuş özel programlar tarafından desteklenmez.

Ailecilikle özdeşleşen ve anneleri kutsal kabul eden Türk toplumunun annelere yüklediği görevler nedeniyle çocukları ile ilgili başarısızlık, acı, utanma ve suçluluk duyguları annelere bütün mahpusluk süresince eşlik eder. Sürüklendikleri yasa dışı eylemler kadar çocuklarının hayatlarını alt üst etmenin de pişmanlığını yaşarlar. Çocuklarıyla birlikte cezaevinde bulunan anneler onlara kapatılmayı yaşattıkları için üzgündürler. Çocuklarını duvarların dışında bırakan anneler bir yandan onlara kendi mahpusluklarının sebep olduğu damgalanmayı yaşatmanın diğer yandan da ihtiyaçları olduğunda onların yanında olamamanın suçluluğunu yaşarlar. « Cezaevi kadınları bir yandan yasaları çiğnedikleri için diğer yandan da toplumsal olarak erdem ile ilişkilendirilen cinsiyetlerine ihanet ettikleri için katmerli olarak cezalandırır» (Boutron, Constant, 2014: 12).

Mahpus kadınlar mütecanis (homojen) bir grup oluşturmazlar. Her birisinin farklı ve karmaşık hayat hikâyeleri vardır. Onları cezaevine getiren farklı nedenleri vardır. Çocuklarına, ailelerine rağmen suçla ilişkili bir yaşam tarzı her zaman kendi tercihleri olmamıştır. Büyük bir çoğunluğu içinde bulundukları sosyal ortamın, içine doğdukları koşulların, kurulan yanlış ilişkilerin sonucu olarak cezaevine sürüklenmişler ve gençliklerini, kadınlıklarını, anneliklerini

yaşayamamışlardır. Ayrıca «izole bireyler de değildirler» (Clark, 1995: 395). Cezaevinden ailelerinin, çocuklarının hayatlarını etkilemeye devam ederler.

Kaynakça

- Aiello, B.L. (2011). *Mothering in Jail: Pleasure, Pain and Punishment*, [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Graduate School of the University Massachusetts Amherst.
- Atatürk, M.K. (1952). *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları. C.1.
- Bağ, C. & Bıçakçı, M.Y. (2016). Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Anneleriyle Kalan Çocukların Gelişimsel Taraması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3 (2) , 32-52.
- Barnes, L.S. & Stringer, E.C. (2014). Is motherhood Important? Imprisoned Women's Maternal Experience Before and During Confinement and Their Post Release Expectations. *Feminist Criminology*, 9(1), 3-23.
- Boutron, C. & Constant, C. (2014). Être mère en prison au Pérou : droit au double peine ?. *Champ Pénal/ Penal Field*, XI. <https://doi.org/10.4000/champpenal.8727>
- Cardi, C. (2007). Le contrôle social réservé aux femmes: entre prison, justice et travail social. *Déviance et Société*, 31 (1), 3-23.
- Cardi, C. & Abdallah, S.T. (2014). "Vécu de la carcéralité des mères et des pères". *Champ Pénal*, XI. <https://doi.org/10.4000/champpenal.8815>
- Celinska, K. & Siegel, J.A. (2010). Mothers in Trouble: Coping with Actual or Pending Separation from Children due to Incarceration, *The Prison Journal*, 90 (4), 447-474.
- Cezaevleri Müdürleri ve Politika Yapıcılar İçin Kadınlar ve Hapsedilme Üzerine El Kitabı*. (2008). Birleşmiş Milletler, New York.
- Clark, J. (1995). The Impact of the Prison Environment on Mothers. *The Prison Journal*, 75 (3), 306-329.
- Da Cunha, M.P. & Granja, R. (2014). Gender Asymmetries, Parenthood and Confinement in two Portuguese Prisons. *Champ Pénal*, XI. <https://doi.org/10.4000/champpenal.8809>
- Demirci Yılmaz, T. (2015). Annelik, *Cogito*, 81, 66-90.
- Dodge, M. & Pogrebin, M.R. (2001). Collateral Costs of Imprisonment for Women Complications of Reintegration, *The Prison Journal*, 81 (1), 42-54.
- Elmelak, S. (2015). Babies Behind Bars: An evaluation of Prison Nurseries in American Female Prisons and Their Potential Constitutional Challenges, *Pace Law Review*, 35 (3), 1080-1106.
- Frigon, S. (2001). Femmes et emprisonnement: le marquage du corps et l'automutilation, *Criminologie*, 34 (2), 31-56.
- Goffman, E. (1974). *Stigmaté, les usages sociaux des handicaps*. Les éditions de Minuit.
- Kızılmaz M. (2020, Nisan 28). Anne ve Çocuklar Risk Altında. *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Knibiehler, Y. (2001). *Maternité affaire privée, affaire publique*. Bayard.
- Loper, A.B. (2006). How Do Mothers in Prison Differ from Non-Mother?. *Journal of Child and Family Studies*. 15 (1), 83-95.

- Merçil İ. (2001). *Les intellectuelles islamistes en Turquie contemporaine* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales.
- Merçil, İ. (2017). La détention des femmes en Turquie et la maternité à l'épreuve de l'incarcération. *Déviance et Société*, 41 (4), 620-655.
- Merçil, İ., Aksoy, E.R., Doguç S. (2016). "Türkiye'de Kadın Suçluluğu ve Cezaevinde Kadın Olmak" (Der.) *Kadın Odaklı*. Kağıtçıbaşı, Ç. vd. Koç Üniversitesi Yayınları. 317-347.
- Öztañ, E. (2015). "Annelik, Söylem ve Siyaset". *Cogito*. 81, 91-107.
- Ricordeau, G. (2012). «Entre dedans et dehors: Les parloirs», *Politix*, 25 (97), 101-123.
- Rostaing, C. (1997). *La relation carcérale. Identités et rapports sociaux dans les prisons de femmes*. PUF.
- Savcı, İ. (2004). *Adımı Kader Koyduk. Kadın Açık Cezaevinden Notlar*. Phoenix Yayınevi.
- Shamai, M.& Kochal, R.B. (2008). Motherhood Starts in Prison: The experience of Motherhood Among Women in Prison. *Family Process*, 47(3), 323-340.
- Sykes, G.M. (1958). *The Society of Captives, a Study of Maximum Security Prison*. Princeton Univerty Press.
- Touraut, C. (2014). Parentalité partagée à distance: rôles parentaux et rapports conjugaux face à l'enfermement. *Champ Pénal*. XI. <https://doi.org/10.4000/champpenal.8759>